

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В І С Н О В О К

щодо проекту Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення стосовно невиконання вимог законодавства щодо організації та забезпечення захисту інформації (реєстр. № 6711 від 13 липня 2017 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 28 лютого 2018 року (протокол № 67) на відповідність Конституції України проект Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення стосовно невиконання вимог законодавства щодо організації та забезпечення захисту інформації (реєстр. № 6711 від 13 липня 2017 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі - Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його метою є підвищення рівня персональної відповідальності посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, підприємств, установ і організацій, з вини яких не забезпечується виконання вимог законодавства України у сфері захисту інформації.

Для досягнення мети суб'єктом права законодавчої ініціативи пропонується доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) статтею 188⁴⁹ «Невиконання вимог законодавства щодо організації та забезпечення технічного та/або криптографічного захисту інформації», а також внести відповідні зміни до статті 221 та абзацу двадцять шостого пункту 1 частини першої статті 255 КУпАП.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до Законів України (частина друга статті 6), в Україні визнається і діє принцип верховенства права, Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (частина перша статті 17 Конституції України).

Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Виключно законами України визначаються: основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку; засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункти 17, 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Норми Основного Закону України, які створюють конституційний базис поняття відповідальності, її видам та умовам настання, були предметом дослідження Конституційного Суду України у Рішенні від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001 у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб).

У вказаному Рішенні Конституційний Суд України, зокрема, зазначив, що відповідно до пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності, діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Конституційний Суд України при тлумаченні цієї норми виходить з того, що її зміст може бути виявлений за допомогою системного аналізу конституційних положень щодо відповідальності держави, її органів, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб.

Конституція України закріпила принцип відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, який проявляється передусім у конституційному визначенні обов'язків держави (статті 3, 16, 22). Така відповідальність не зводиться лише до політичної чи моральної відповідальності публічної влади перед суспільством, а має певні ознаки юридичної відповідальності як застосування заходів публічно-правового <...> характеру до держави та її органів за невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків. Зокрема, стаття 55 Конституції України надає кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатись за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, а стаття 152 Конституції України зобов'язує державу відшкодовувати матеріальну чи моральну шкоду, завдану фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними. Відшкодовується також державою завдана безпідставним осудженням шкода у разі скасування вироку суду як неправосудного (стаття 62 Конституції України).

Наголошуючи на важливості гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина, Конституція України встановила, що склад правопорушення як підстава притягнення особи до юридичної відповідальності та заходи державно-примусового впливу за його вчинення визначаються виключно законом, а не будь-яким іншим нормативно-правовим актом, що юридична відповідальність особи має індивідуальний характер, що ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення, та бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення (статті 58, 61, пункти 1, 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Системний аналіз викладених конституційних положень дає підстави дійти висновку, що за своїм змістом пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України спрямований не на встановлення переліку видів юридичної відповідальності. Ним визначено, що виключно законами України мають врегульовуватись засади цивільно-правової відповідальності (загальні підстави, умови, форми відповідальності тощо), підстави кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності - діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями (основні ознаки правопорушень, що утворюють їх склад), та відповідальність за них. У такий спосіб Конституція України заборонила врегульовувати зазначені питання підзаконними нормативно-правовими актами та встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати, яке правопорушення визнається, зокрема, адміністративним правопорушенням чи злочином, та міру відповідальності за нього (пункт 2 мотивувальної частини Рішення).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

Враховуючи викладене Комітет з питань правової політики та правосуддя дійшов висновку, що проект Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення стосовно невиконання вимог законодавства щодо організації та забезпечення захисту інформації (реєстр. № 6711 від 13 липня 2017 року), поданий Кабінетом Міністрів України не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ